

OPRAVDOVÝ
KREŠŤAN
 POLITICKÝ A SPOLOČENSKÝ TÝŽDENNÍK.
 LUDOVÁ PRÍLOHA „SLOVENSKÝCH NOVÍN“.

<i>Predplatná cena:</i>		Vychodí každú nedeľu.	<i>Redakcia a vydavateľstvo:</i> V Budapešti, VI. okr., Aradi-utca 14.
Na celý rok	2 zl. — kr.	Zodpovedný redaktor a vydavateľ: VIKTOR HORNYÁNSZKY.	Sem sa majú posielat predplatky a dopisy. Nevyplatené listy sa neprijímajú.
Na pol roka	1 „ — „		
Na štvrt roka	— „ 50 „		
Jednotlivé číslo 3 kr.			

Prečo klesá moc katolickeho kňazstva.

Že moc katolickeho kňazstva a jeho vplyv na ľud ustavične klesá, myslíme, netreba nám to dokazovať. Každý pozorovateľ cirkevného života

Uvážme si vec vo všeobecnosti a zjádime od terajších časov o niekoľko sto rokov nazad. V časoch, keď králi chodievali prosit koruny do

Sadzačské oddelenie v knihtačiarni.

katolickeho musí to so zármutkom pocitovať a zhrzi sa nad tým každý opravdový ľudomil. V týchto riadkoch chceme poukázať na príčiny tohoto smutného upadovania kňazskej moci.

Rimu ku pápežom, ako na príklad nemecký Henrik IV. šiel bosí do Canossy, aby sa tam zdržujúceho sa pápeža odprosíl a naklonil, vtedy trestalo katolicke kňazstvo svojich odporcov cir-

kevnou kľatbou. Vyrečenie cirkevnej kľatby obyčajne spojené bolo s tým, aby patričného Boh potrestal neúrodou atď. Nešťastný ten prekliaty človek obával sa následkom cirkevnej kľatby zasiať, zasadiť, predpokladajúc istú neúrodu a jeho pole ostalo holé. Rozumie sa, takéto obávanie bolo využito v prospech významnosti a nebezpečnosti cirkevnej kľatby. Našli sa ale ľudia, ktorí vzdor cirkevnej kľatbe posiali, posadili svoje pole a hľa, urodilo sa im, lebo veď slnko Pána nehreje roľu len nábožného ale i bezbožného, lenže z toho sa ľud presvedčil, že cirkevná kľatba nemá tých následkov, ktoré jej pripovedalo katolícke kňazstvo. A čo bolo toho následkom? To, že veriaci spozorovali, že boli strašení — nepravdou, aspoň pre všedný život nepravdou a tak ztratila celá cirkevná kľatba svoj význam a dnes už ani vyrečená nebýva, lebo katolícke kňazstvo vie, že ňou úplne nič nevykoná. Čo z toho vyplýva? To, že kňazstvo stredoveku vypovedaním takej cirkevnej kľatby, ktorá nemala žiadnych základov a dôkazov podkopalo tejto význam a tak zneužívajúc svoju moc, zadalo svojej auktorite veľmi ťažkú ranu.

Podme ďalej. V dobe Lutherovej predával jeden mních menom Tecel odpustky, aby tak boly nashromaždené potrebné peniaze ku stavbe chrámu v Ríme. Vrahovi, ktorý zabil otca, mater za niekoľko rímskych dal pán páter odpustenie hriechov. Vtedajší osvietení ľudia proti tomuto predávaniu odpustkov ostre vystúpili a dokázali z písma svätého, že človek hriechy *odpustiť nemôže*, nemá to v moci teda ani kňaz, ale on môže len *slúbiť* odpustenie hriechov, keď hriešnik svojim bohumilým životom bude ľutovať svoje hriechy. Tedy i tu vysvitlo, že páter Tecel použil svoje poverenie k švindlom a tým značne naštrbil dôveru v katolíckych kňazoch.

Takými to a podobnými kúskami dospelo to ta, že moc pápeža v Taliansku bola zlomená revolúciou, lebo ľud neveril prázdny vyhrážkam.

Uvedli sme zpomedi mnohých len tieto dve príčiny klesania kňazskej moci, lebo ony boly a sú zárodokom odvracovania sa ľudu od kňazov.

Keď moc katolíckej cirkve, vlastne kňazstva následkom zneužívania svojich práv klesla natoľko, že ľud už ani ten jediný sviatok týždenný, nedeľu nesvätil, musela sa o to postarať moc svetská, aby ľud nepadol do úplného neznabožstva. Darmo hlásalo kňazstvo, že ten alebo onen bude tak a tak trestaný, že nebude pripustený k cirkevným sviatosťam atď., jestli nedeľu nebude svätiť alebo jestli cirkev bude urážať. Ľud neveril v slová kňazstva, lebo si ono zneužívaním svojich práv podkopalo dôveru u ľudu a ten ľud hrešil a rúhal sa cirkve, až nevystúpila proti tomu svetská

moc a prísnyimi zákonami postarala sa o svätenie nedele a iných sviatkov výročných, zároveň trestajúc rúhanie sa oproti cirkvi.

Katolícke kňazstvo — ovšem česť výnimkám, s poznamenaním, že prúd vody slamou zastaví nemožno — dovedlo to zneužívaním svojej moci tak ďaleko, že svetská moc musela prevziať jeho úlohu vo veľmi mnohých veciach a tak moc kňazov klesla už skoro na najnižší stupeň. Tohoto prirodzeným následkom je, že ľud teraz viac dbá na rozkazy vrchnostenské ako na slová kňazov, lebo moc vrchností nebýva zneužívaná a spočíva na reálnych základoch. Vezmime si na príklad rozkazy kňaza a slúžneho. Ktoréže rozkazy skôr vyplní ľud, či kňazove, či slúžneho. Na každý pád ľud si málo všima rozkazu kňazovho, ale plní rozkazy slúžneho. Preto? Preto, lebo ľud vie, že slúžny za svoje rozkazy zodpovedný je vyššej vrchnosti, ktorá v tom páde, jestli by nadožil alebo zneužil svoju moc, zbaví ho úradu a dľa výšky jeho prestúpenia potresce ho i žalárom. A v tomto má ľud záruku, že žiadosti svetských predstavených sú oprávnené, kdežto u kňazov tej záruky nemá a preto ich rozkazy vôbec nie, alebo s nechufou koná. Na príklad, keď by tak slúžny začal v svojej úradnej miestnosti držať politické reči, ako to robia kňazia v kostoloch, bol by naskutku trestaný pre zneužitie moci a miestnosti, kdežto kňazia katolícki robili a robia to bez všetkej zodpovednosti svojim predstavenstvám.

Ovšem aj život jednotlivých kňazov prispel ku klesaniu moci kňazskej. Ale toto nechceme rozoberať.

Ku koncu chceme poznamenať len to, že hrozbami, ktoré nemajú základu, kňazstvo podkope si svoju vážnosť ešte väčšmi. Kol'ki kňazia na príklad v kostoloch hlásali, že kto bude «Opravdového Kresťana» čítať, že ho čert vezme, a hľa s našim vedomím dosavád ani jedného z našich početných čitateľov čert nevezal. Čo v tom vidí ľud? To, že ten kňaz na svätom mieste hovoril nepravdu a tým zneuctil svätosť miesta. Jaké to bude mať následky? Následky to bude mať také, že ľud bude brať v pochybnosť svätosť chrámu keď si to miesto sám kňaz, povoláný sluha Boží neuctí.

Hlásaním nepravdy nikto neujde ďaleko a preto kňazstvo, ktorému je sverená duševná výchova ľudu nech ľud vyučuje v pravde, lebo bezzákladným strašením ľudu v prospech dosiahnutia politických cieľov úcta kňazstva klesne ešte hlbšie, než klesla dosavád.

Slovo k rodákom.

Dozaista mnohí ste počuli tu bájku o žabe a volovi, a ponač rozprávočka táto teraz napodobiteľa našla, za potrebné uznávame túže poznovu rozpovedať. Nadutá žaba skáču v bujne tráve, videla odrazu pred sebou ozrutného vola. Veľkosť tá ju prekvapila a v nej závisť vzbudila. «Prečo je, — rozmýšľa škaredá ropucha, — zvieratoto tak veľké, a ja taká malá proti nemu? — Veď ja to isté zaslúžim, ako ono. — To je nespravodlivosť a mne značná krivda.» Urazená v pýche svojej, rozmýšľala, ako by sa mohla stať rovnou volovi? — No nadutosť je zlý radca. Ona jej to radila, aby sa dotiať nadýmala, kým tak veľká nebude, ako ten vól. Za nesmyselnou radou nasledoval hlúpy skutok. Žaba sa nadúvala, čo jej len sila stačila. Vráskovitá od prírody koža, skrze napnutia povetrím sa vyhladila, brucho sa jak bubon napnulo, — žaba sa zdanlivo rýchlo zväčšovala, a nekonečne riasla od radosti. — Vól sa pokojne pásol a len kedy-tedy pozrel na namáhajúcu sa žabu. Táto sa vždy viac a viac namáhala, silila a nadúvala a robila to dotiať, kým nadúvaním na tenko vyťahnutá koža nevy-povedala službu a pekne-krásne sa rozpučila.

Poznáte takúto nadúvajúcu sa žabu? — Veru ju poznáte, veď sa pred vašimi očami nemilosrdne nadúva. — Je to pidimužicka ľudová strana, ktorá si o sebe myslí, že je obrovskou. Toľko hluku a vresku narobí, akoby nie z pár sto ľudí ale z millionov pozostávala, a vidiac skutočne obrovskú liberálnu stranu, kunštovným nadýmaním, nadúvaním sa rada by nielen veľkosť tejto dosiahnuť, ale ju ešte aj prevýšiť. Pýcha pred úpadkom! Horemyselnosť a nadutosť sú zlí radcovia. Prepíaté námahy bude nasledovať prirodzený a zaslúžený pád: ona sa onedlho roz-pukne.

Lebo veď sa na vidomoči nešeredne nadúva. Čo si môžu dovoliť len strany, pevný svoj základ skutočne v ľude majúce a opravdive z ľudu pošlé, to si osobuje strana táto, ktorá nekorení sa v ľude a z neho nič iného nemá, ako neza-slúžené a falošne užívané pomenovanie, — nepravdivé, neoprávnené meno. — Nadúva sa a rozprestierať sa hľadí po širokých končinách meno-vite Hornu-Uhorska. Prostosrdečný, ľahkoverný a v mnohom krátkozraký ešte náš ľud vybrala si za korisť a vrhla sa poznovu naň. Kysucké-Nové Mesto je prvá stanica kočujúcich komedian-tov k mámeniu ľudu. Direktor trupy, šedivý gróf Ferdinand Zichy so spoluhercami kňazmi a kap-lánmi držia prvé predstavenie podivnej, smiešnej — pritom ale smutnej a záhubnej hry.

Apoštolovia prázdnych rečí nahudú a nadú-chajú do uší biedneho ľudu duševnej otravy. Presla-

vovať budú sami seba, chvastať sa budú svojimi rečami, lebo veď nemôžu poukázať na skutky. Kde nič nejest, tam ani ten najšikovnejší zlodej neukradne. — No k táraniu k blúzneniu, ku klebeteniu stačí im ešte para. Rozpovedia, akí sú veľkí, akí mohutní, akí početní. Znižovať budú všetkých ostatných, aby sa pri zmenšených oni väčšími byť zdali. Natrubia ľudu, že aký je opustený, biedny; nadišputujú mu, že ani žiť už nebude môcť bez zníženia pozemkovej dane, bez ktorého bohatí Zichovci a Esterházovci tak mnoho platia. Nepovedia ale, aby bola znížená výrobová daň, lebo tú deťmi obsypaná chudoba vo väčšej miere platí, ako v ľudu svojom sa topiaci bruchopasci magnáti.

Začali Zichy a spoločníci jeho kočovanie. Za Kysuckým Novým Mestom budú nasledovať iné, tak všetko ako lani dľa známeho programu. Lenže tento sa im trocha ešte rozšíril, pravda v mnohom sami postarali sa o to. Ablegáti ich, ktorí na sneme tie iste veci vystrájajú, čo tí ostatní na ľudových shromaždeniach, totiž tárajú dve na-tri, hodiny a hodiny, veľkou príčinou boli tomu, že bol snem v svojich vytknutých si prácach hatený a tak vláda nebola v stave na čas toľko dobrého a užitočného previesť, koľko by bola chcela a za cieľ si vytkla. Toto budú teraz vládne a liberálnej strane pripisovať. Ti, ktorí pracujúcim zavádzali, ktorí im nástroje z rúk brali, ktorí ich v práci hatili, budú vrešťať ľudu do uší, že hľa tá veľká vládna strana tak málo vykonala. Zamľčia ale nesvedomite, že prekážkou, príčinou boli oni sami. — Roztrubovať budú, že ľud pre vládu hladom zahynie, lebo cena zbožia je veľká, — nepovedia ale, že sami preto napadali vládu, že pod jej vladárením zbožie nemá ceny a tak gazda chudobníet musí. Roztrubovať budú, že sú oni opravdoví liberáli, lebo že proti vládne bránili slobodu tlače a slova, nepovedia ale, že sa pod tým usilovali len slobodu svojho búrenia, osočovania a špinenia hájiť. Rečami zaplavia vás, že až o uši pridete, — vy sa ale poraďte s vlastným rozumom, srdcom a svedomím, a povedzte otvorene, jasne a zreteľne nezvaným šalbiarom: «Nedržte nás toľko na rečiach — prázdnych, ale ukážte nám už raz dakedy aspoň dajaké skutky!»

Pravdomil.

POLITICKÉ ZPRÁVY.

Protí vyvandrúvaníu. Minister vnútra najnovšie vy-dal nariadenie k právomocnostiam, v ktorom ich vyzýva, aby ľud výstrahami napomínaly na tie švindly, ktoré prevádzajú agenti premávkových spoločností. Minister-

stvo vnútra cestou nášho konsula v Genui dozvedelo sa od konsulátu sídliaceho v Rio de Janeiro, že sú tam na dennom poriadku ponosy uhorských vystaňovalcov, že hlavne talianske agentúry pre vystaňovanie obraly uhorských vystaňovalcov o celý majetok, sľubujú im v Amerike zlaté hory. Agenti-švindleri ešte i batožinu vystaňovalcov soberú, ktorú potom vystaňovalci darmo reklamujú, lebo nemajú od nej žiadneho oddávajúceho lístku. Mnoho rakúsko uhorských vystaňovalcov *žobraním* sa udržuje. Obežník ministerstva sdelený bude obyvateľstvu obzvlášť v takých stoliciach, kde sa vystaňovanie veľmi rozšírilo, aby každý zvedel o podvodníctve vystaňovaleckých agentov. Obežník sdelený bude i s kančov.

Nemecký cisár v Budapešti. Nemecký cisár Wilhelm II. po manévroch v Tate pôjde do barañanskej stolice na panstvo arcikniežata Fridricha a odtiaľ 20. septembra do Budapešti na 2 dni. Magistrát hlavného mesta vyvolil osobitný výbor, ktorý sa má postarať o skvelé prijatie nemeckého cisára. Počas pobytu nemeckého cisára v Budapešti bude mesto okrášlené a jeden večer osvetlené.

Gróf Albert Apponyi vodca národnej strany upravil 20. augusta otvorený list k svojim jasberénskym voličom. O tomto liste sme sa preto nezmienili, lebo sme tým chceli gr Apponyimu len milú službu preukázať. Asiže preto sme sa nezmienili o tomto liste, lebo v ňom nebolo nič iného, jako samé bedákanie, že vláda je príčinou všetkého zlého, že sa dopustila ťažkých prechmatov pri voľbách, že sa dopúšťa ustavične nezákonnosti atď.

Na veľmi veľkú duševnú chudobu poukazuje, keď tak nadaný muž, jako je gróf Albert Apponyi nevie iné písať k svojim voličom, jako samé nádavky na vládu. Presvedčení sme, že sám gróf Albert Apponyi o krátky čas oľutuje, že tento list písal, lebo mu veru ani najmenej k sláve neposlúži. Že tento list teraz pripomíname, toho príčinou je jedine tá okolnosť, že sa „Kreštan“ o ňom rozpisuje, jako o nejakej politickej udalosti. Keď „Kreštan“ vidí v tomto príhlase grófa Apponyiho nejakú politickú udalosť, to je jeho vec, celkom sa ale mylí, keď sa nazdá, že tento list nejak veľmi roztrpčil liberálov. Všetci liberáli po prečítaní otázneho príhlasu sa trpkou usmiali a ľutovali grófa Alberta Apponyiho, že sa tak dal zaviesť nárúživosti a miesto nejakých myšlienok a zásad, začína len nádvkami a upozdrievaniami traktovať svojich voličov. Keď gróf Albert Apponyi bude takto ďalej pokračovať, nuž veru veľmi chytré klesne jeho vážnosť a úcta, ktorú dosiaľ požíval v krajine.

Pomery v Rakúsku. V predošlom čísle boli sme pripomenuli, že rakúsky predseda gróf Badeni svolal popredných členov českej a nemeckej strany k porade, na ktorej sa malo ustáliť, jakým spôsobom by sa dal spor a nepriateľstvo, ktoré povstalo medzi Nemci a Čechmi následkom známeho rečového nariadenia, uspokojiť. Na poradu ale neprišli Nemci a tak sa nedalo ani pojednávať.

Po zmarení porady išiel gróf Badeni ku kráľovi do Išlu a rozložil mu stav vecí. Jako sa hovorí, gróf Badeni predostrel Jeho Veličenstvu hotový návrh, pomocou ktorého má pomery v Rakúsku utíšiť. Jaké prostriedky má gróf Badeni použiť, dosiaľ sa nevie. Najbližšie ale dozvie sa svet aj toto, lebo 20. septembra zasadne rakúska ríšska rada a tu ministerský predseda bude musieť predložiť svoje návrhy.

Veľká radosť vo Francúzsku. Návšteva predsedu francúzskej republiky v Rusku zostane dlho pamätnou pre Francúzov preto, že po čas tejto návštevy bol verejne vyhlásený spolok Ruska a Francúzska. Keď sa už präsident republiky odoberal z Ruska domov, dal na počtu ruského cára skvelé raňajky na jednej vojenskej lodi. Pri tejto príležitosti bolo oznámené v prípitkoch, že Rusko a Francúzsko uzavrelo smluvu. Toto uzavrenie smluvy vzbudilo veľmi veľkú radosť po celom Francúzsku.

Smluva bola uzavrená po čas pobytu präsidenta republiky v Rusku a v smysle tejto smluvy spojené tieto dva národy pôdu si vzájomne na pomoc, jakby niektorý z nich bol napadnutý.

O uzavrení smluvy predbežne bol upovedomený jak náš kráľ, tak aj nemecký cisár a tak sa ani myslieť nedá, žeby smluva bola nameraná proti Nemecku, čo by Francúzi tak radi mali.

Robotnícke stávky.

Stávkou (zastavenie práce, strajk) hospodárskych robotníkov prežila naša krajina bez väčšieho otrasenia a nebezpečenstva. Miestami sice nepodarilo sa vyrovnáť protivity medzi gazdami a robotníkmi, a títo nechceli konať práce na poli. — čo iste bolo na škodu jednej i druhej stránke, — ale zväčšej čiastky gazdovia a robotníci dohodli sa a žatva diala sa svojim poriadkom. Na šťastie len málo prípadov sa udalo, kde následkom robotníckeho strajku nastaly výtržnosti; ale bohužiaľ, týmto výtržnostiam padlo aj dakoľko ľudských životov za obeť.

Poriadku a pokoja milovný človek iste nemôže schvalovať žiaden pohyb, ktorý vedie k neporiadku, ku protizákonným činom a k výtržnostiam často krvavým. Protivity môžu sa vyskytnúť medzi ľuďmi na každom poli, a tak aj medzi gazdami a robotníkmi; ale rozumní ľudia usilujú sa vyrovnáť podobrotky, k uspokojeniu obúch strán a nedopustia, aby veci došli do kraposti, čo je obyčajne obom sporným stranám na škodu.

Tak sa to stalo na mnohých miestach v našej vlasti pri minulom strajku hospodárskych robotníkov. Ale preto niekde domorodí, ba aj s iných strán ta dovezení robotníci silou mocou spierali sa svojim pánom a zapríčinili týmto aj vrchnostiam mnohé neprijemnosti. Toto sa dosiaľ ešte nikdy nestalo v Uhorsku, a tak hodno je

zkúmať, čo zavdalo príčinu k týmto posledným strajkom.

Istá vec je, že agitácie socialistických robotníkov veľmi prispely k tomu, že na Dolniakoch poľní robotníci strajkovali na mnohých miestach; aj pri pominulom strajku tehlárskych robotníkov v Budapešti, — kde strajkovalo niekoľko tisíc ľudí, — socialistické agitácie tiež nevystaly. Veď všeobecne sa vie, že aj medzi našimi robotníkmi je už dosť socialistov. Ale aj to treba uznať, že agitácia socialistov len tam najde úrodnú pôdu, kde sa robotníkom nevelmi dobre vodí, kde majú sťažnosti, kde sú nespokojní s okolnosťami, v ktorých žijú a tak sú náchylní pristúpiť k rozličným výstredným stránkam a vďačne prijímajú socialistické učenie. Naproti tomu, kde robotníci majú dobrý zárobok, kde sú spokojní so svojim osudom, kde dobre zachodia s nimi: tam socialisti nevykonajú mnoho; najviac dakoľko lenivejších a planších robotníkov pripojí sa k nim, ale väčšina spokojného robotníctva odvráti sa od nich. Najedený človek má rád pokoj; len hladný sa dá na nebezpečné, nepokojné podujatie.

Či sa *všetkým* našim robotníkom dobre vodí? Či majú všetci slušný zárobok? Či všade dobre zachodia s nimi?

Na tieto otázky voľky-nevoľky treba nám odpovedať záporne. Bohužiaľ, práve pri veľkých panstvách a pri veľkých fabrikách vidáme často, že tam robotníkom málo platia a nedobre zachodia s nimi. Toto sa dokázalo aj pri poslednom strajku tehlárskych robotníkov budapeštianskych. Títo neboráci žiadali od fabrikantov, aby boli povinní robiť denne od 6-tej hodiny ránej do večera do 7.; na obed žiadali jednu hodinu, na raňajky a na olovrant po pol hodine odpočinku. Je to teda denne celých jedenásť hodín práce. Toto je veru dosť pre človeka robotného. A keďže títo robotníci teraz počas strajku žiadali denne 11 hodinovú prácu, — môžeme sa domysleť, koľko im bolo treba pracovať pred strajkom! — a to za chatrný plat.

Aj to je hanyhodné a pre robotníkov veľmi škodné zachádzanie, že v daktorých fabrikách a panstvách robotníkom nevyplatia celý zárobok v hotových peniazoch, ale za istú čiastku zárobku im vydajú assignácie na rozličné potravné články a tieto assignácie sú platné len v istých sklepoch. Chudobný robotník prinútený je potom potravné články kupovať v takých sklepoch, kde mu dajú planý tovar za drahý groš. Toto je tá najhnusnejšia úžera, lebo týmto spôsobom oškerený je chudobný robotník, ktorý fažkou prácou zarába svoj každodenný chlieb.

Robotníci na mnohých miestach ponosujú sa aj na to, že nemajú poriadnych bytov; ba niekde ubytujú ich, — bez rozdielu veku a po-

hlavia, — v stajňach a v ovčiarniach, kde pre nečistotu a pre rozličný hmyz nemôžu si poriadne odpočinúť, aby nadobudli čerstvej sily k ďalšej práci. Takéto zachádzanie s robotníkmi nezodpovedá hodnosti ľudskej a je na škodu zdraviu i mravnosti.

S potešením môžeme povedať, že v poslednom čase aj na tomto poli badať obrat k lepšiemu. Mnohí páni, ktorí predtým pranič nestarali sa o svojich robotníkov, teraz zaujímajú sa o to, koľko ich robotníci zarobia a či zo svojho zárobku môžu slušným spôsobom vyžiť. Takto sa stalo, že na mnohých panstvách povýšili robotníkom zárobok a vyrovnali sa s nimi.

Snáď nastanú teraz v hospodárskych pomeroch našej vlasti priaznivejšie časy a potom bude sa lepšie daríť aj robotníckej triede. Krajinská správa usiluje sa tiež pomáhať, kde možno a kde sa to dá previesť zákonným poriadkom.

Len ešte jedno chcem poznamenať, čo by si každý robotník mal k srdcu pripustiť. Ako temer u každej vrstvy spoločnosti ľudskej, — tak aj u robotníkov vidíme, že zmáha sa medzi nimi márnomyseľnosť a túha za ľahkým životom. Robotníci radi vysedujú v krčme. Viem prípad, kde jeden fabričný robotník, ktorý sa v krčme horko ponosoval, že mu zo zárobku nedochodí ani na funt mäsa v nedeľu, — za vypité víno platil 45 krajciarov. Toto je potom naozaj hlúpy skutok. Za tie peniaze, ktoré prepil, mohol kúpiť mäsa pre seba a pre svoju rodinu a nebol by mal príčiny ponosovať sa.

Ženy našich robotníkov tiež sa rady cifrujú, rady nosia hodbabské šatky a iné daromniny, bez ktorých by sa celkom dobre zaobišly.

Takejto márnokratnosti poriadny a rozumný robotník nech sa nedopustí. Krčme a hodbabským šatkám nech dá pokoj. Bez toho tiež môže byť šťastný a spokojný.

Nechže náš robotník nepočúva v krčme pri víne vášnivé reči socialistických agitátorov; — ale nech pracuje a dobre gazduje. Toto mu viac pomôže ako všetky blúznivé reči socialistických rečníkov.

DOPISY.

Z Horných Kysuc.

Veľactený Pán Redaktor!

Známa vec je, že sa medzi spoločnosťou ľudskou nachádza istá trieda, ktorá si zvykla osvietenosť ako nejakú výsadu len sebe osobovať, druhých ale chce dľa možnosti v tme držať asíce v záujme sobeckých cieľov, aby títo poľutovania hodní ich táraniny, za sväté držali a len výlučne im všetko verili, a toto sú niektorí kňazia

bez svedomia, známi to *vodcovia bludárov*. Títo kňazia sa tak ďaleko zabúdajú, že sa opovážia každého, kto s nimi do jedného mecha neduje, bez rozdielu stavu za klamára, za zberbu vyhlasovať.

Medzi takýchto vrátených sluhov Pána patrí farár obce Skalité, Jozef Badík. Jeho osoba, čo „ľudomila“ je ďaleko známa; lebo on rozširuje lásku a svornosť medzi veriacimi, napomáha ich blahohyt a vrchnosti krajinské v úctivosti drží; jako „rytír ľudárov“ má večné zásluhy. K väčšiemu vyzdvihnutiu pobožnosti na výročité sviatky vie znamenite vysvetľovať s kancla, ako mu pasca na myši zhynula, jako vyzerala, koľko myši sa do nej chytilo, ako mu myši za pár sto zlatých škody narobia atď. Na deň slávnosti Božieho Tela skvele rečnil o maštali: aká je, aké diery sú v mostniciach, že kone a kravy si nohy polámu atď. a aby tí, ktorí sú za pohrab dlžní, zaplatili, lebo on ďalej nečaká; z čoho on bude žiť?! Škoda náramná, že osvietený pán biskup prítomný nebol, zaiste by si ju bol dal odpísať ako vzorku pre ka zatefov, istotne veľmi by sa potešil — a zaslúžene ho odmenil?!

On ešte aj teraz, kde môže za *dišpensácie* vydranká, jako teraz chce od Ondreja Hazuchu, občana skalitského, ktorý stojac s budúcou ženou v ďalšom pokrevnom pomere, prišiel pre výťah rodného listu. Pán farár bol hneď hotový za 25 zl. r. č. pre *dišpensáciu do Rímu* písať (dľa bývalej obyčaje). Tento sa ale strihať nedal! Odišiel k matrikárovi čerňanskému a skrz tohoto cestou poštovej poukázky za vystavenie výťahu 2 zl. 5 kr. mu odoslal, ktoré ale pán farár nazpät odoslal. O pár dní už to len 20 zl. stálo — a to len z veľkého milosrdenstva!?! Nuž daromné vynasnažovanie jeho! Občan vie, že *len dišpensácia ministra pravosúdia je platná a táto nekoštuje nič* — len za písanie prosbopisu. Rodný list cestou úradnou musí vydať!

Pýtam sa, kto tu nadužíva občianske práva a kto je príčinou schudobnenia ľudu? Hovorte pravdomluviaci „kapsví vodcovia ľudárov“! Čo povie k tomuto *veľkoústny „Krestan“*?

Panačkovia nevinnosti škrípte zubami i ďalej a váľajte všetky vami páchané viny na zberbu liberálov a ich bezočivosť, že sa opovážili také zákony do života uviesť, ktoré chránia jednoduchých občanov proti bašovstvám vašim. S Bohom kšefty! *Diogenes.*

Orava, koncom augusta 1897

Mnohovážny Pán Redaktor!

Započala sa žatva aj u nás, ba dolinou Oravy je už aj u konca. Sú ale ešte aj také obce, kde sotva niekoľko kúskov jačmeňa je zkosených. Úroda, bárs sa ukázala zprvu peknou, popriala nám len stredniu žatvu. Klásky žita sú len polovic plné; jačmeň stredný, iba ovse sú najkrajšie. Krmu bude — jako sa teraz zdá — dost; živnosti ale pre ľud málo; lebo švábka, najhlavnejší to článok výživy našej, hnije. Drabota je veľká; kukurica a múka zázračne zdražela a peňazí málo. No, ale úfame sa zárobkom pri stavať sa majúcej železnici, ktorú vraj už v septembri, celkom istotne ale v októbri započnú.

Nenie divu, že v stolici našej sú jak pomery spoločenské, tak aj hmotné veľmi smutné, keď každé podujatie s takou nechuťou býva prijaté, jako aj táto železnica. To len bez všetkej zkúsenosti človek môže tvrdiť, že táto železnica nám je nie na osob. Keď stoličná vrchnosť robila prípravy k tejto železnici, keď vyzývala obce, aby k stavaniu tejto prispely, tí, ktorí sú teraz najväčšími nepriateľmi tej železnice, vtedy odhlasovali na že-

leznicu, teraz ale keď treba skladať peniaze, odhovarajú obce, nútia občanov aby neplatili, že nemusia. Keď už všetko zlé proti tej železnici nahovorili, nerozumným sedliakom, ešte aj to tvrdia, že dym z komína mašiny všetky úrody mimo dráby železničnej zkaží, ba že jačmene ani nerastú popri železnici. Nuž tí úradskí a výborníci, ktorí za oného času privolili so strany obce prispievok k stavaniu železnice, teraz, koľkokrát ona do reči príjde, vystavení sú nápadom občanov. Najväčší buričia sú ale tí, ktorí vtedy najprvší podpísali protokol a obligáciu. Čo je to ale za smysel a dôslednosť? Vtedy ináč, dnes ináč? Dost bude keď poviem to, že proti železnici búria len ľudári, ktorí utrpenú ranu, že totiž prepadli pri voľbe v okrese dolno-kubínskome, nemôžu vyhojiť, a chcú si ju vylízať novým poburovaním. V bobrovskom okrese ale, že vyhrali, stali sa opovážlivejšími a smelšími. No železnicu mať budeme; marné sú snahy ľudárov, lebo nie sú vstave nič vykonať.

V niektorých hruboch aj to spôsobilo radostné uspokojenie, že vraj kupecká škola z Dolného Kubína bude preč vzatá. Darom sa ale radujete, to sa stať nemôže. Či obetovavosť Dolného Kubína s ohľadu vlasteneckého týmto by mala byť odmenená? Či sa tu hniežďily panslavistické námahy tak jako v T. Sv. Martine? Z Martina nechsi vezmú kupeckú školu. Naša stolica je tej školy potrebnejšia, jako Turiec. Banku „Tatru“ nech vezmú, veď už i tak dom predala, azda i pôjde, ale kupecká škola nám zostane; ba čím skorej keby sme v Trstenej dostali na osem tried zväčšené gymnásium; no ale i to skôr dožijeme ako nie.

Aj to spomínajú, že po chvíli pôjde aj financ-direkcia do Ružomberka. Kedysi úradníci od tohoto úradu sa žalovali, že si prajú ísť do Ružomberka len preto, že v Dolnom Kubíne nieto nadostač zodpovedných kvartierov. Už sa aj toto pomínulo; kto od štyri päť rokov toto mesto nevidel, bude sa diviť jako sa dvíha, jaké krásne budovy stavajú, nebude núdza o kvartiere. No, a nakoľko bude železnica vystavená, i živnosť, i premávka, i cestovanie bude lacnejšie. Škoda hubiť povetrie takými daromnými rečami!

Zas sa pomínuli dvaja kňazia; v Rabči zomrel farár a v Orávke tiež farár, jediný to titulárny kanonik oravský, býval vždy veľký vlastenec, dobrý knaz a priateľ ľudu.

V deň sv. Štefana kráľa v Dolnom Kubíne vypuknul oheň, ktorému padly v obeť tri budovy.

Mnoho by som mal ešte sdeliť zo stolice našej, ale si nechám niečo ešte i na budúce.

S úctou

Orava

Holíč, 30. augusta

Otený pán Redaktor!

Bolo to asi pred troma rokmi, keď sa mal založiť v Holíči katolícky kruh. Prv, než sa kruh založil, vydržiavaly sa shromaždenia v novej škole, kde naši pápi kapláni vyučovali ľud, jako sa má chovať proti liberálom. Na týchto zasadnutiach líčil náš bývalý starší pán kaplán roľnícky stav veľmi smutnými farbami, a miesto toho aby bol poukázal na skutočné príčiny úpadku, hromžil proti vláde a bursianerom. Tvrdil, že židia na burse dľa ľúbosti určujú cenu zbožia, asíce určujú výšku ceny zbožia tak, žeby nemuseli sedliakom draho predávať a oni ale aby mohli zbožie draho predávať.

Zrejme je, že takéto reči sú len poburovanie a mámenie ľudu, lebo veď keď židia cenu zbožia tlačia, ani oni nemôžu draho predávať. A že židia na burs-

nie sú vstave ceny obilia určit, jako sa im ľúbi, toho zrejším dôkazom sú terajšie ceny zbožia. Teraz sa už vyplnila žiadosť roľníkov, veď zbožie môžu predávať už po 10—14 zlatých. Lenže čo budú teraz robiť chudobní remeselníci? Kto sa teraz týchto zastane?

Keď bolo obilie lacné, platil remeselník za kilogram múky 11 kr. a teraz musí platiť 18—19 kr. A keďby teraz šuster pýtal za jedny topánky miesto 6 zl. 10 zlatých, alebo keďby si murár alebo tesár pýtal namiesto 1 zl. 20 kr. 2 zl. dennej mzdy, dozaista by bol odpravený s tou poznámkou, že potratil rozum. Nuž teda o chudobných remeselníkov sa nikto nesará z vodcov ľudovej strany, im išlo hlavne iba o to, aby obilie bolo čím drahšie, žeby tak oni, ktorí sú všetko bohatí páni, čím viac peňazí nashromáždili. Chudobní remeselníci môžu trebárs i hladom zomrieť. Keď ale treba ísť niekam hlasovať, vtedy nás vedia vyhľadať a nasľubovať hory-doly. Po voľbe ale nás zase nepoznajú; taká je tá panská láska. Práve preto chráňme sa jej!

Pripomeniem, že 20—22. augusta bola u nás voľba vyslanca na katolícky kongress. Zvíťazil prívrženec ľudovej strany rytier Chvalibogovsky proti Papánekovi, bývalému vyslancovi. Pán Papánek nech sa teší tou starou pravdou, že sú ľudia nevďační. Keď roku 1894. potrebovali pokladníka, vtedy naši občania vysielali deputácie k pánu Papánekovi; on ale nechcel prijať pokladníctvo, lež na veľké prosby do poriadku priviedol obecne počty a potom sa utiahol na bok. A teraz pri voľbe vyslanca na katolícky kongress odvrhli sa naši občania od neho. No môže prísť ešte čas, kde ho budú zase pekne prosiť o nejakú láskavosť.

S Bohom

Holičan.

BESEDNICA.

Verná deva.

Podáva J. Kozempel.

Sorrento je mestečko v Taliansku na samom konci hornatého výbežku na brehu mora Stredozemného, ktoré delí záliv neapolský od salernského. Poloha jeho je čarokrásna a výhľad pútavý. Z tej príčiny býva Sorrento v hojnom počte navštevované, lebo skoro každý, kto navštívil Neapol, túži podívať sa i do Sorrenta, ktoré mesto mimo iného i tým je významné, že tamejšie dievky vynikajú krásou a sú dobré speváčky.

Navštevovatelia Sorrenta cestujú po mori a keď je zlé počasie a more búrlivé, vidávajú na jednej vysokej skale veľký jasný oheň v noci, ktorý viac než tridsať rokov, a len vždy v takúto búrlivú noc roznečuje jedna ženská osoba menom Adelina, o ktorej ja rozprávam mienim.

Vyššie tridsať rokov je tomu, čo žil v Sorrente rybár Kornelio. Muž ten mal dvoje, čo vzbudzovalo všeobecný obdiv, totižto červený nos ako pivonia a veľmi krásnu šesťročnú dcéru. Nechcel by som na to prisahaf, ale sa mi zdá podnes, že jeho nos sa tak svietil ako maják vo veľkej vzdialenosti, alebo aspoň ako svätajanská muška. Myslím, že doma lampy nikdy nezsvietil; ja na jeho mieste by som to považoval za veľkú márnosť.

Čo sa týka jeho dcéry, bola zaiste omnoho krajšia jako jeho purpurový nos. Videl-li kto z vás mladú labuť plávajúcu po vode ako sen? Taká bola ona, taká bola

Adelina. Jako prišlo toto spanilé, ľúbezné dievča k starému chlapovi Kornelovi? To vie sám Boh. Dost na tom, ona bola jeho dcérou, a celá mestská mládež bola ňou okúzlená. Bola vskutku veľmi krásna, ale i čudná; nikto ju nesmel osloviť nestydate, jestli mu byly oči drahé. Sladké to dievča bolo pravý obraz. A nikto sa neuchádzal o ňu dlhý čas; poždravovala síce každého vľúdne, ale to bolo vždy tak.

Spievala jako krásavica a tančila jako úbohá duša, ktorá v pekle nemôže najst pokoja. Čo sú dnešné dievčatá proti nej? Sú práve len hodné dievčatá. Ale Adelina bola krásavicom, ona spojovala v sebe všetko, čo je krásne a milé a čo zároveň bázeň a šialenosť vzbudzuje, nemala však nikdy nič spoločného s obyčajnými dievčatmi.

Onoho času v meste Sorrente bol najväčším boháčom istý Kastiglion, ktorý prišiel k svojmu majetku a bohatstvu zčiasťky dedičstvom a zčiasťky obchodom v cudzích a ďalekých krajoch, alebo ako si to zlí susedia rozprávali, i morským lúpežníctvom. Muž ten bol nad mieru lakomý a nemiloval na celom svete nič tak, jako svoj majetok a jediného syna Gustáva, ktorý bol tiež pekný šuhaj.

Bárs bol Gustáv veľmi mladý, porušil už pokoj srdca nejedného dievčata; jeho veľké ohnivé, temné oči, z ktorých žiarila nielen láska, ale aj čulý mocný duch, roznieťli v srdciach dievok väčšiu žiaru, nežli jej on zodpovedať mohol.

On sa ale zdal s láskou len pohrávať, lebo jaknáhle spozoroval, že nejaká dievka láskyplným okom pohliada k nemu, viacej si ju nevšimnul. Jako už aj páter Karmillo povedal, že je láska nebezpečný trud; bárs s ňou jak opatrne zachádzame, jedenkrát sa predsa popálime.

Tak sa stalo aj nášmu Gustávovi. Jedného večera potkal na brehu morskom Adelinu. Bol májový večer, osvetlený jasnou žiarou mesiaca. Po prvé zadíval sa do jej oči a v oboch srdciach vzňal sa okamžite plameň lásky.

Od toho večera vidávali sa milenci častejšie, konečne i veľmi často. Onedlho im nepostačilo len pohliadanie na seba; počali spolu rozprávať, mnoho a ohnive a podivná to vec reči tieto zdaly sa byť obúm modlitbami. Jaký teda div, že si sľubovali večnú lásku, vernosť a skorú svatbu.

So svatbou touto myslel to úbohý Gustáv opravdu, vyhlasujúc Adelinu, chudobnú loďníkovu dcéru verejne za svoju nevestu. Všetko by sa bolo darilo jak náleží dobre, keďby ešte iná osoba v tejto záležitosti nebola mala slova, a keďby nešťastnou náhodou táto osoba nebola sa nazývala Kastiglionom — tak sa volal otec Gustáva — a nebola takým obyčným lakomcom.

Ponevác ale Kastiglion bol otcem Gustáva, musel s ním tento o sňatku hovoriť a jako poslušný syn o otcovské požehnanie, ba ešte o niečo viac, o otcovský podiel prosiť.

Toto poslednejšie bolo tým potrebnejšie, lebo Adelina, čo sa majetku týkalo, bola priam taká, jako poľné kvieťa. Bola chudobná ako sedmikráska v poli, lebo jej otec miesto toho aby sporil, väčšiu časť svojho zárobku prepil. Aby sa nos jeho náležite lesknul, k tomu bolo zapotreby mnoho peňazí.

Gustáv teda musel chcej-nechcej prehovoríť s otcem svojim o voľbe srdca svojho. Ale špatne pochodil. Starý lakomec rozzlobil sa nad tým, že syn jeho chce pojať chudobné dievča za manželku, a v zlosti skoro ho raniť mrtvica; zapovedal mu, aby už nikdy ani slova o Adeline nespomínal, jestli že mu je život milý a hrozil

mu krom toho, že ho vydedí z majetku, keď ho neposlúchne.

Gustáv ale zostal pevný vo svojom úmysle. Prisahal svojmu otcovi, že nikdy inej dievke nepodá ruku pred oltárom než Adeline, a že z lásky k nej radšej všetko obetuje, nežli by sa stal krivoprišačníkom.

Tu pojala starého Kastigliona ohromná zlosť a prekliat syna svojho a nevestu jeho až na veky; vyhna ho z domu a navždy ho vydedil.

Môžeme si myslieť, s jakou asi tvá rouprišiel Gustáv k Adeline zvestovať jej túto strašnú zprávu. Napriek tomu ale milujúci sa neztratili rozum. Ešte toho istého dňa došli do kostola k pátrovi Karmillovi straniva obľášok.

Tento ich vyslúchol vážne a ku koncu riekol dobrosrdečne:

„Máte ovšem pravdu, dievky, lebo čo Boh spojil, nemajú ľudia rozlučovať. Ale čím sa budete živiť, keď je Gustáv vydedený?“

Tu mu oznámil nešťastný mladík, že sa na druhý deň so svojou malou bárkou, ktorá mu doteraz k zábove slúžila, pripojí k rybárom, ktorí sa každoročne plavia k pobrežiu africkému, aby tam sbierali koral. Sbíerajúc koralov založili už mnohí základy svojho šťastia. Mnohí našli na pobreží starej Kyreny nielen koral, ale i drahocenné perly a v mori pohružené ohromné poklady.

Gustáv chcel sa tam tiež pokúsiť o svoje šťastie, alebo aspoň toľko vyrobiť, aby svoju milovanú Adelínu ešte toho roku mohol za ženu pojať. Zámer ten uznal aj zbožný kňaz zcela za rozumný a napomínal obidvoch k pilnej modlitbe, aby nebo s nich sňalo kliatbu otcovskú. Mimo toho sa tešil nádejou, že starého lakomca pohne k tomu, aby odvolal kliatbu nad synom vyrečenú. A kto vie, či by nebol dobrý pastier svoj úmysel šťastne previedol, lebo on vedel výborne briešnikom k srdcu hovoriť.

Nasledujúci deň odpoľudnia odplavily loďky rybárske zo zálivu k brehom africkým. Na brehu stály ženy a deti rybárov, dávajúc im s plačom s „Bohom!“ Najdlhšie ale pozdravovala Adelina svojho Gustáva, a čím viacej loďky od brehu sa vzdalovaly, tým vyššie vystupovala na skaly, aby mohla milencovi pokynúť ešte na rozlučnú.

Sotva minuly asi dve hodiny po odplavení lodiek zo zátoky, keď sa náhle nebo zatiahlo čiernymi mrákami a skoro na to vypukla krutá búra.

Celé Sorrento vybehlo sdesene na breh očakávať návrat z väčšej čiastky mužského obyvateľstva. Nastal žalostný, srdcopolomný nárek medzi ženami a mladými dievkami, lebo to bola jedna s oných búr, ktorá stromy ako trstinu láme a mnoho vdov a sirôt učiní.

Skoro vrátila sa jedna bárka, dosť porúchaná so svojim mužstvom, potom iná, konečne všetky — mimo bárky Gustávovej.

Všetky šťastné manželky a nevesty, zhládajúc sa opäť so svojimi milými, odišli už domov. Na rozbúrené more rozložila sa čierna noc. Blískalo sa a hrmelo a vlny jako veže vysoké tlkli o skaly. Adelina stála ešte vždy na brehu samotná.

Šaty jej premokly a ona si toho ani nevšimla. Víchor rozvinul jej dlhé, prekrásne vlasy, že sa rozvlnily jako čierny plášť kolom jej vysokej, štíhlejšej postavy; zrak jej bol neodvratne uprený na more, snažiac sa vypátrať, či sa jej milenec nevracia. Gustáv neprichádzal. Nevýslovná boľosť zmocnila sa jej srdca; náhle ale prešla jej hlavou myšlienka a jako šíp odbehla ju previesť. Vystúpila na príkru, vysokú skalú, spravila tam — bárs

jak to bolo nebezpečné — veľký oheň, aby bol znakom pre jej milenca na mori blúdiaceho.

Tam udržovala oheň po celú noc tak, že plamene bolo zaiste ďaleko na rozbúrenom mori vidieť, ale Gustáv tohoto svetla spásy viacej nemal spatriť, lebo sa nikdy viac nenavrátil.

Na druhý deň bolo najdené úbohé dievča bez smyslú vedľa vyhasnutého ohňa. Bola donesená do Sorrenta, všetky ženy a dievky ošetrovaly, opatrovaly ju ako sestry; telo jej sa síce zotavilo, ale duch jej blúdi od onej noci vo tmách. Je tomu už tridsať rokov.

Adelina je už nie viac mladá a krásna. Vlasy jej už šedivejú, všetko jej odumrelo, len jej láska jej zostala. S nikým nikdy ani slova neprehovorí. Celé dni chodí tichá a nemá, jako by bola pohružená vo večný sen. Keď sa ale blíži búra, tu sa chveje jej telo, oko jej žiari neobyčajným leskom a duša jej zaoberá sa klamnou myšlienkou, že miláček jej na perutiach víchru sa vráti.

Jakmile sa zotmí, beží zas na vrchol tej skaly rozožaf oheň, ktorý už nejedného rybára od záhuby zachránil, len toho nie, pre ktorého tak verne a vytrvale svieti. Kýva pri tom moru jako na pozdrav a spieva podivné piesne, v ktorých volá Gustáva a jemu svoju nekonečnú lásku a túžbu po ňom oznamuje.

Ó, komu bude kedy dané, aby bol tak milovaný od pozemskej bytosti jako Gustáv od teba, úbohá, verná, pomätená Adelina!

Nazarén.

Napísal Gejza Kenedi.

Jedného pekného večera prisadol som si v hostinci u „Kráľovnej anglickej“ ku stolu, obsadenom štátnymi úradníkmi. Rozprávalo sa o všeličom.

Rozdiel pri zábave je ten, že v spoločnosti meštánov počne sa s vážnymi udalosťami a len na konci prídu „všelijaké“. Veľkí páni vyprávajú naopak najprv tie „všelijaké“ a keď sa rozhriali prídu na vážne.

Ocitili sme sa pri vyznaniach náboženských, a ponevác sa spoločnosť skladala s katolíkov a kalvinov, rozdeľovala sa mienka značne.

Nesranný živel predstavoval horomský hlavný župan, ktorý visutujúc stolcu zavítal do Pešte a — mimochodom rečeno — bol luterán.

Mimo to má vždy humor, i v auguste.

Hlavný župan nesúčastnil sa tejto náboženskej hádky, ale sa len uštipačne usmieval. Ale keď i dogmy synod tridentských prišli na pretras, zamiešal sa tiež do rozmluvy:

„Keďby ste mi všetko možné uviedli, predsa je nie ani dogmatika katolícka, ani kalvínska úplná. Dľa mojich zkušenosťi stoja nazaréni na vyčistenejších mravných základoch; tí by mali nádej rozširovania sa v štáte.“

Nasledoval hlučný odpor.

„Ako môže niečo takého rieknuť hlavný župan! Veď nazaréni zapierajú všetky pravidlá spoločnosti. Nechodia do kostola, zvony menujú trúbou diabla, kuza sluhom satanáša, svätým veciam sa vysmievať; manželstvá zákonným spôsobom uzavrené neuznávajú, nechcú byť vojakmi...“

Hlavný župan prížmurujú hneď ľavé, hneď pravé oko, len sa sumieval a keď boli nazaréni dosť znosení, chladne pokračoval:

„Vy ľahko rozprávate pri písacom stolíku; vidím, že ste nevideli ešte živého nazaréna. V mojej stolici je ich plno. Kňazstvo ma neprestáva upomínať, aby niečo podnikol proti nim; ale čo mám robiť? Do kostola ich nemôžem hnať a inak sú poriadni ľudia. Neklamú, nekľajú, neopijú sa, nekradnú a okrem svojej ženy na žiadnu inú ani nepozrú.“

Spoločnosť riekla!

„Nemožno!“

Niektorí zo stolovníkov vôbec v tom žiadnu cnosť nevideli; nie menej hájil hlavný župan ďalej svojich nazarénov. Istý ministerský radca na odpočinku ho dokonca i z niečoho upodozrieval:

„Ty si do nich celý zamilovaný; nejaká spanilá žienka nazarénka, he?“

„No, to ich neznáš! Ale jestli to chcete vedieť, poviem vám, že o ich viere mnoho rozmýšľam.“

Páni poslúchali napnute, župan ale pokračoval.

„Počuli ste už, prečo som tu, vedzte tedy i to, ako sa tá celá vec udala... Odkiaľ by mal začať? No, dobre! Pamätujete sa iste, čo bolo nedávno v novinách, že náčelníkovi segedínskej polície priznal sa kočiš jeho bez okolkov, že kradol ovos jeho a že to chce teraz zaplatiť. (Všeobecné kývanie hlavou.) Náčelník zprvu sa domnieval, že sa kočiš zbláznel, preto že chce platiť. Ale kočiš stál pevne na svojom. Priznal sa, že sa chce stať nazarénom, ale že ho nechce prijať, pokiaľ neurobí za dosť desatoro prikázaniu; keď kradol, aby to zaplatil. Neodišiel skutočne, pokiaľ náčelník neprijal peniaze za ukradený ovos. — Niečo podobného sa mi prihodilo minulého týždňa.“

Sedím v kancelárii; v tom vstúpi pokladník fehértótfalušskej stolice. Myslel som, že syn jeho chce nejaký úrad. Je asi päťdesiatročný, šedivých vlasov chodil s mojím starším bratom do školy a je známy ako dobrák; nikdy na neho nebolo sťažnosti a výbor našiel účty jeho vždy v najlepšom poriadku. Mimo to je mojej viery. Ostatné už viete...

Poviem: Posadte sa, ujček Kováč, čo nesiete dobrého?

Starec sa omlúva, odpovedá, že je nie hoden, aby sa posadil. Že sa mne musí z niečoho závažného vyznať a potom že zase pôjde. Tabal sa vždy za fúzy. Rozkríkol som sa naň skoro, načo tá komédia, ale starec nepovolil a stojac hovoril:

„Milostivý pane, som v tom zle!“

„No leu von s tým, strýk Kováč, sme!“

„Ráčite vedieť, že teraz máme u nás mnoho tých nových vyznavačov... chudoba je veľiká... srdce ľudské sa snadno prichytí...“

„No, čo je s nimi, čo mám robiť?“

„To je, keď ich človek vidí, tak si ich musí zamilovať. Nedávno zomrel Gregor Loca, ten prosím, zomrel tak krásne, ako svätec. A predseda mal veľmi ošklivú nemoc. Od tej chvíle mi to nedá pokoja. Myslim, že i mne by bolo lepšie...“

„Teda sa chcete tiež stať nazarénom!“

„Áno, prosím, jestli že tým milostivého pána neurazím.“

„Ale čo je mňa do toho, strýk Kováč, pre mňa môžete byť trebárs mahomedanom, nie som biskupom.“

„To je pravda, prosím ponížene, ale predseda i na vás závisí...“

„Prečo na mne?“

„Tak, tak! Práve to je, prosím, krásne pri tej viere, že človek očistí svoje svedomie a smyje so srdca všetku špinu pozemskú...“

„No tak ju smyte, strýk Kováč!“

„Áno, ale pokladnica pre chudobných, prosím, a ostatné peniaze; tie, tie...!“

Počínal som chápať.

Domlúval som šetrne starcovi a on sa pomaly priznal, že niekoľko stovák chybuje z pokladnice. Trápil sa tým už, ale neprivedie to v poriadok na žiaden pád a nevie vypočítať, koľko? Pisár tiež nie, ač viedol on väčšinu kníh. Bez usporiadania pokladnice nemá pre neho oná viera žiadnej ceny.

Koniec koncov bol, že sa mi vyzpovedal, kedy a koľko vzal z pokladnice na výchovu detí a iné potreby.

Dohodli sme spolu, že mne nenápadne pokladnicu a účty odovzdá, a že tak oba to usporiadame.

Stalo sa tretieho dňa.

Nedivil som sa, že starý Kováč chcel prejsť k novému učeniu. Keď som sa zahlúbil do práce, bol som už tak ďaleko, že skorej chcel som byť nazarénom, ako hlavným županom.

Starý Kováč sa dal do počítania a tvár jeho sa so dňa na deň viac zarmucovala. Mňa tiež výsledky nepotešovali.

Po dvoch týždňoch som s tým bol hotový a na mojom stole boly všetky účty pekne usporiadané. Dal som zavolať Kováča.

„No, pane Kováč, priniesli ste dosť paňazí na vykúpenie svoje?“

„Čo som len mohol sohnáť, všetko som priniesol. Jestli bude vôľa Božia a jeho svätého Syna Ježiša Nazaretského, bude dosť. A predseda by myslel, že bude mnoho treba!“

„Či mnoho myslíte, pane Kováč?“

„Asi 800 zlatých — najviac.“

„Hm, hm! Summa obnáša mnoho viac. Tu sa účty. Všetkého všade 2477 zl. 54 kr. chybuje.“

Chudák zbledol, musel som čakať, až sa vzpomáta. Zakrútil si dlhý fúz a poškrabal sa za ušom, riekol:

„Ďakujem najúctivejšie za ľaskavosť, milostivý pane, ale to predseda radšej ostanem luteranom!“

... A teraz si z tohto vyberte múdrosť, jestli ste tak múdrymi!“

HOSPODÁRSTVO.

Zalesnenie holých priestorov.

Keď človek po niektorých krajoch Horno-Uhorska cestuje, srdce ho zabolí, vidiac tak mnoho holých úbočín, kde sa predtým k nebesám vypínaly krásne, zelené stromy. A tieto holé úbočiny zapríčinila len ľahkomyselnosť, len nedbanlivosť jednotlivcov a obcí. Kým čo bolo len sa vytŕnalo, ale o nahradenie vyfátého málokto sa postaral. Keď sa jednotlivci a obce nestarali o zalesnenie vyfátých hôr a úbočí, začala sa o tože starať asieč úprimne, vláda a jej námahám má sa čo ďakovať, že čo sa týče zalesnenia holých priestorov, posledne badať radosný pokrok. Toto možno v prvom rade pripísať tej okolnosti, že vláda poskytla majiteľom holých priestorov výdatnejšiu pomoc tým spôsobom, že im popri iných štátnych výhodách za darmo dala veľké množstvo stromčekov, potrebných k vysádzaniu spustošených hôr. V rokoch 1895. a 1896. vláda darovala ročne 15 miliónov stromkov, tento počet vzrástol minulého roku už na 27 miliónov, tedy skoro sa zdvojnásobil, čo je

zrejším dôkazom, že v zalesňovaní holých priestorov pekne napredujeme.

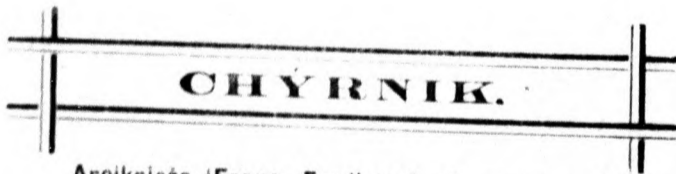
Minister orby najnovšie zase vypustil príhlas, v ktorom vyzýva majiteľov pozemkov, aby sa uchádzali o stromky, potrebné k zalesneniu holých priestorov v budúcom roku. Prosbopisy majú byť zadané najneskoršie do 15. decembra tohoto roku u patričného okresného, lesníckeho dozorstva (Kerületi kir. erdő-felügyelőség). Majitelia holých priestorov dostanú stromky úplne darom, ba za chudobnejšie obce, cirkve, školy a za menších hospodárov, ktorí predchádzajú dobrým príkladom, štát zaplatí ešte len aj železničné trovy.

Minister napomáha rozdávaním stromkov nielen zalesnenie holých priestorov, lež tentoraz chce aj ďalej ísť a dá stromky k zalesneniu aj takých rúbanísk, ktorých majitelia nie sú natoľko zámožní, aby si k zalesneniu potrebné stromčeky osobite dochovávali. Malí a strední statkári dostanú k tomuto cieľu potrebné stromčeky zdarma, povinní sú iba železničné trovy zaplatiť, veľkostatkári musia platiť aj za stromčeky asieť za 1000 kusov 75 kr.

Snažne vyzývame hornoviediecke obce, aby si povšimly týchto riadkov a usilovali sa zalesniť všetky holé úbočiny. Takéto zalesnenie je veľmi z mnohých ohľadov výhodné a preto dvojnásobne hrešia tie obce, ktoré nepoužijú poskytujúcu sa výhodnú príležitosť, aby si zdarma mohli zalesniť svoj chotár.

Dobrá, slobodomyselná vláda všemožne sa stará o rozvoj obcí, o napomoženie ich blahobytu, keď sú ale ony samy ľahostajné, zato nikto nemôže. Predstavení obcí mali by takéto vhodné príležitosti použiť; ale nielen predstavení obcí, aj všetci občania majú na to hľadať a nástojit na tom, aby chotáre ich obcí boli zalesnené. Jak predstavení opominú pýtať potrebné stromčeky, majú ich k tomu donútiť.

Veľmi by nás tešilo, keby sme týmito riadkami boli aspoň len niekoľko obcí z netečnosti a ľahostajnosti prebudili.

Arciknieža (Franc Ferdinand. O pravdepodobnom následníkovi trónu prichodia potešujúce zprávy, že je už úplne zdravý. Arciknieža Franc Ferdinand teraz poľuje na svojom panstve v Löllingene.

Bývalý srbský kráľ Milan zo svojej ťažkej choroby sa už natoľko zotavil, že odcestoval z Viedne do Karlsbadu ku svojmu synovi.

Smrť. V Ružomberku tieto dni zomrela matka vojanského poľného biskupa Belopotockého, pani Eufrosina Belopotocká.

Dar sultana nemeckému cisarovi. Turecký sultán poslal nemeckému cisarovi do daru šesť stredovekých a v Nemecku liatých diel. Sú to pamiatky z takých bojov, v ktorých Turci porazili Nemcov.

Manželka bulharského panovníka v Štiavnicí. Kňažna Maria Lujza, manželka bulharského kniežata Ferdinanda, bavila sa tieto dni v B. Štiavnicí a tu obzrela si hrobku v chráme Pany Marie, v ktorej ležia predkovia kňažny so strany jej matky, Koháry-ovci. Odtiaľto šla do chrámu sv. Kataríny, kde sa za dlhší čas skrúšene modlila. Kňažna na to odcestovala.

Pamiatka bitky pri Moháči. V nedeľu dňa 29. augusta zasvätili v Moháči 371ročnú pamiatku tej nešťastnej bitky svedenej s Turkami, ktorej následkom bol, že vlast naša skoro dve stoletia trpela pod tureckým jarmom. Slávnosť započala sa v kostole so slávnostnými Bohoslužbami a popoludní bola ľudová zábava, ktorú sriadily dámy moháčske. Večer bolo v divadle slávnostné predstavenie a zástavami ozdobené mesto bolo osvetlené.

Jubiläum nitrianskeho biskupa. Imrich Bende, nitriansky biskup dňa 8. septembra bude svätých 50ročných jubiläum svojho kňazstva. Staručký arcipastier, ktorý má veľké zásluhy o dobročinné ústavy, svoje jubiläum urobí pamätným početnými základinami pre dobročinné ciele. Nitriansky biskup z príležitosti svojho jubiläumu obetuje na rozličné ciele 152.300 korún, z ktorej summy určil: Na pensijnú kňazskú základinu nitrianskej diecesy 20.000 korún. Pensijnému fondu ľudových učiteľov v nitrianskej diecesi 10.000 korún. Dievčenským školám, stojacim pod vedením mníšiek v Močonoku 70.000 korún. Na stavbu školy a detskej opatrovne potrebný materiál v cene 11.000 korún. Na stavbu detskej opatrovne v Lukácsi 1300 korún. Gymnásiuma v jeho rodnom meste Baji na štipendia 20.000 korún. Na stavbu r. kat. školy vo Futtaku 5000 korún. Horno-uhorskému vzdelávaciemu spolku 2000 korún. Kat. tovaryšskému spolku v Nitre 1000 korún. Kat. tovaryšskému spolku v Trenčíne 1000 korún. Na podporovanie chudobných Ženskému spolku v Novom Sade 1000 korún. Sirotínou v Žiline 1000 korún. Na zaopatrenie 40 gymnasiálnych žiakov obedom a večerou ročne 8000 korún. — Veru tieto fundácie ostanú večitou pamiatkou šľachtetného biskupa.

Krajinská katolíckych učiteľov podporujúca základina. Ústredný výbor tejto učiteľskej krajinskej základiny vydržiaval tieto dni zasadnutie. Rozdali 1900 zlatých čo podporu, o ktorú sa utiekalo 164 učiteľov, z týchto po 20 zl. dostalo 95 učiteľov. Výbor uzavrel, že od budúceho roku počnúc každoročne dvom zaslúžilým kat. učiteľom dajú po 100 a 100 zlatých, aby sa mohli súčasne v Budapešti na náukobehu, v ktorom učiteľov vyučujú rozširovanie domáceho priemyslu. Základina so sirotskou základinou obnáša 91.579 zl. 53 kr.

Dvadsať millionov na evanjelické ciele. Gróf Ernest Dornberg, ktorý nedávno v Regensburgu zomrel, poručil *dvadsať millionov mariek na evanjelické ciele.* Za tieto peniaze vychovávať budú sedemsto sirôt, ďalej vystavia veľkú útulňu pre evanjelické vdovy, slepých a hluchonemých.

Hrom udrel medzi vojakov. Neďaleko Stýrskeho Hradcu po čas vojanských cvičieb ztrhla sa silná búrka a hrom udrel medzi jeden oddiel dragónov. Jedného koňa zabilo, štyria vojaci sú ranení.

Veľký požiar. Tieto dni v spišskej obci *Merény* povstal v jednej stodole oheň, ktorý sa tak rýchlo šírila, že za krátky čas stála celá jedna ulica v plameni. Jak domy, tak i všetky na blízku stojace hospodárske staviská shorely s celou tam nakopenou úrodou. Škoda je veľká. Oškodené obyvateľstvo tým ťažšie cíti túto pohromu, lebo mestečko pred dvoma rokmi bolo tiež zastihnuté veľkým požiarom, ktorému vtedy skoro celé mesto padlo v obeť.

100ročná cirkev. Evanj. cirkev v s. iškkej obci Rokuse tieto dni svätily okázalými slávnosťami jubileum svojho storočného jestvovania.

Židovský štát v Palestine. V nedeľu dňa 29. aug. zabýjali v Bazeli židovský kongress, ktorý svolali vodcovia židovského pohybu, majúceho za cieľ založenie neodvislého židovského štátu v Palestine. Najchýrnejší mužovia židovstva stoja na čele toho kongressu. Mnoho židov, advokátov, lekárov, profesorov sa pripojilo ku židovskému pohybu. Pred zasadnutím kongressu vyšla jedna knižočka, v ktorej sa dokazuje, že ku založeniu židovského neodvislého štátu treba je len jeden miliard zlatých. Židovský kongress zapodievať sa bude teraz s tou otázkou zkaďe a ako sobrat ten jeden miliard.

Telefon medzi Budapešťou a Berlinom. Dňa 1. septembra oddaný bol verejnému upotrebovaniu telefon medzi Budapešťou a Berlinom a tak už teraz môžu sa Budapešťania shovárať s Berlínčanmi. Táto dráha telefonická je 1000 kilometrov dlhá, teda jedna z tých najdlhších telefonických dráh na svete. Cena jedného rozhovoru za 3 minuty stojí 2 zl. 50 kr.; súrny rozhovor ale 7 zl. 50 kr. Toto telefonické spojenie je už vyprobované a hlas v Berlíne hovoriaceho celkom čisto počúť v Budapešti. Naše hlavné mesto posiaľ spojené bolo telefonom len s Viedňou.

Pozor na huby. V abaujskej obci Mikóháza Michal Vinga so svojou manželkou a šiestimi dieťkami jedol na obed hríby. Po obede celá rodina ochorela, a privolaný lekár sa presvedčil, že pojedli jedovaté huby. Muž, žena a štyri menšie deti zomreli v hrozných boľastach.

Lourdes. Toto svetochýrne pútnické mesto vo Francúzsku dňa 22. augusta svätily 25-ročnú pamiatku toho, že v ten deň roku 1872. došla prvá processia putujúcich ku divotvornej liečivej vode lourdeskej. So všetkých strán sveta, menovite ale z Francúzska dohrnulo sa ohromné množstvo zdravých i chorých putujúcich do Lourdesu.

Oheň. Z Varšavy oznamujú, že fabričné mesto Smorgonie tieto dni zrazu na šiestich miestach podpálili. Požiar sa veľmi rýchlo rozšíril a behom niekoľko hodín shorelo 350 domov a 10 veľkých fabrik. Pri požiari zahynulo šesť ľudí.

Tá pálenka. V spišskej obci Slovinka, dvaja roľníci Ján Uhrin a Ján Mensdorfer dlhší čas sedeli v kréme a popijali si z tej besnice, keď zrazu Mensdorfer z omylu schytil Uhrinovú skleničku a pálené vypil na miesto svojho. To tak napálilo Uhrina, že schytiac jeden krčah tak ho hodil nešťastnému Mensdorferovi do hlavy, že tento mŕtvý padol na zem. Vraha chytili.

K robotníckym pomerom. Z békésskej stolice oznamujú, že tamejší poľní robotníci od 1. júla do 9. augusta vyrobili si 6 metrických centov žita, 4 centy pšena, 120 litrov ovsu a k tomu dostali aj potraviny. Toto všetko zodpovedá cene 72 zlatých. Po poľných prácach vstúpili do roboty pri železničiach. Robotníci sú veľmi spokojní so svojím výrobkom.

Vražda v Berlíne. V Berlíne našli zámožnú vdovu Schulecovú a jej 50ročnú dcéru zavraždené a ich mŕtvoly uložené v jednej bedne v pivnici. Podozrenie padlo na obuvníka Jozefa Gönczyho, ktorý v tom dome najal si miestnosť pre obuvnícky obchod, ktorý aj zariadil ale neotvoril Gönczy v tom čase zmizol. Vrah pochádza z Marosvásarhelyu a je 40ročný. Tak uhorská ako i rakúska polícia dobre pozná Gönczyho, lebo už mnohé zločiny spáchal, za ktoré si už niekoľko rokov v žalári odsedel.

Obkradnutá kraľovská hrobka. Časopisy píšu, že z kraľovskej hrobky v Stolnom Belehrade, kde mnohí kraľovia z rodu Arpádovského odpočívajú, akási bezbožná ruka ukradla pozostatky, menovite ale lebky kraľov. Pozostatky kraľov mestská vrchnosť dala svojho času v bednách uložiť na poval mestského domu. Teraz vyšlo na javo že tie bedny čiastočne sú pootvárané, kosti v nich rozhádzané a že dve lebky chýbajú. Hovorí sa, že keď tieto zemské pozostatky kraľov ležaly v krypte pod stolným chrámom pod dozorom vtedy žijúceho kanonika Majera, že bývalý kostolník Jozef Bleider, ktorý už zomrel, dal sa podkúpiť a predal chýbajúce lebky jednému mladému lekárovi E. Tuszkaimu a toto potvrdzuje i vdova po kostolníkovi, ktorá pred mešťanostom stolno-belehradským udala, že Tuszkaí okolo roku 1884 bol s jej mužom v krypte, odkiaľ vyniesol a so sebou vzal jednu lebku. Obvinený lekár následkom tohto zadal ku kr. zastupiteľstvu prosbu, aby zaviedlo vyšetovanie proti nemu, ale vrchnosť jeho žiadosť odmietla, lebo je už zastaralá.

Macocha. V abaujskej obci Petri stal sa veľmi zriedkavý a dojímavý prípad. Vdovec Michal Tarka, vzdor všetkým srdce dojímavým prosbám jeho dvúch dcér 18ročnej Julky a 16ročnej Sáriky oženil sa po druhý krát pojímuc si za manželku najväčšiu nepriateľku jeho dvúch dcér, dievča Mariu Nyiri. Mladá macocha prenásledovala dievčence tieto, kde len mohla. Otec naštvála proti jeho vlastným dcerám, a tieto si to tak vzaly k srdcu, že vybraly sa v noci na hrobitov a tam sa nad hrobom matky svojej na konár jedného stromu obesily. Otec a macocha šli hľadať dcéry s palicami v ruke, aby ich zahnali domov a ponevác vedeli, že úbohé dievčatá často chodievaly plakať na hrob matky, rovno šli na hrobitov. Keď ich tam otec videl obesené padol mŕtvicou ranený na zem a o nedlho skonol. Vrchnosť zaviedla prísne vyšetovanie.

Vydajuchtivá starena. V bosenskej obci Fajce tieto dni vydala sa jedna 85ročná wdova za jedného 35ročného Bosniaka. Osemdesiatpäťročná starena preto dostala tak ľahko mladoženicha, lebo je veľmi bohatá.

Úradník zlodejom. Matiaš Böhm úradník budapeštianskej banky požičiavajúcej na zálohy, falšovanými listinami vyzdvihol z tejže banky asi 10.000 zlatých a potom so svojou milenkou ušiel. Böhm je 29-ročný ženatý, otcem jedného dieťaťa. Polícia ho hľadá.

Žena — vojakom. Vo vojenskom špitáli v Salonikách — ako tamojšie noviny píšu — ležal vojak Mehemet Kensse, ktorý bol ťažko poranený na nohe počas grécko-tureckej vojny v bitke u Domokosa. Lekárovi bolo chovanie raneného nápadné a dal ho prísne strážiť. Tieto dni sa prezvedelo, že vojak je — ženská, ktorá sa potom priznala, že sa prestrojila za muža a šla do vojny aby bojovala za sultána.

Z papieru. V Amerike sprobavali použiť papieru ku zhotoveniu všelijakých vecí. Stavajú z neho domy, ba najnovšie dorábajú z papieru aj železničné kolesá. Papierové koleso je vraj o mnoho pružnejšie jak je koleso železné, a ani sa veľmi nedere. Člnky z papieru sú už nie nič nového. Ba teraz vystavili jednu dielňu, ktorá dorába kuchynské náradie tiež z papieru.

Papierové telegrafické stĺpy. V Amerike vyrábajú už telegrafické stĺpy z papieru. Do papierovej hmoty pridajú trochu boraxu, loja a iných látok, a túto miesninu lejú na spôsob dutých valcov. Papierové stĺpy sú nielen ľahšie ale aj trvácnejšie, lebo ony vzdorujú aj vlivu počasia.

Panovníci remeselníkmi. Je známo, že mnohí panovníci v svojom mladom veku priučili sa nejakému remeslu. Kráľovná portugalská Amália na príklad je vyučenou modistkou a má v lisabonskom zámku kráľovskom zvláštnu pracovnú sieň, kde sa zabýva občasne úpravou klobúkov. — Ruský cár vie orať a kosiť a hovorí sa, že i — kravy dojit'. — Cisár Vilhelm II. je vyučeným sadzačom a tlačiarom a že je vraj v tom veľmi dokonalý. — Princ Friedrich Leopold zabýval sa cez roky na svojom zámku zámočníctvom a urobil nejednú peknú vec kladivkom a pilníkom. — Taliansky kráľ Umberto vyzná sa v obuvníctve. Dovedie ušit' nielen pár pekných topánok ale sa nezahabí ani za menšiu, nepatrnejšiu reperáriu, ako tak mnohý menej vznešený odborník. — Švédsky kráľ, Oskar je drevorubačom jakých je málo, kdežto vojvoda yorský, syn walesského princa vyučil sa povražníctvu a prácam námorníckym

Rôzne nálezy. Na anglických železničných čiarach sú zariadené osobitné úrady, ktoré spravujú na vlakoch zabudnuté a nalezene predmety. Ústredný úrad podáva teraz výkaz o týchto predmetoch. Dľa tohoto nájdené bolo 30.000 kusov rôznych predmetov, z ktorých 23.000 doručili nazpät' majiteľom. Zabudnuté bolo behom jedného roku: 4000 dáždnikov, 1300 snečnikov, 1000 palíc, 2000 párov rukavíc, kníh za 5 veľkých truhál, 460 párov obuvi, 230 ženských klobúkov, 94 kief, 265 fajok, 110 toboľiek a pugilárov, 300 párov punčoch a niekoľko metrických centov vreckových ručníkov. Nájdené pugiláre majú do roka hodnotu priemerne 6000 zlatých. Toľko je isté, že kto si v Anglicku ztratené veci reklamuje, ten ich i dostane. Nereklamované veci koncom každého roku predajú na licitácii. Vlni predali súhrnom za 10.000 zlatých.

Umelé diamanty. Diamaty, ako známo, robia už od dávna umele lež dosiaľ zhotovovali len malé krištáliky. Teraz ale vynášiel istý Moyat spôsob k zhotoveniu diamantov vo väčších kusoch. Spôsob tento je čo sa týče hotozenia totožný s Moissan-ovým, ktorý bol dosiaľ známy. Moissan totižto vyrábala z uhľia železa pomocou veľkého tlaku a vysokostupňovej horúčosti krištalované uhlie. U Moyata sa ale stretáme v technike s novými prostriedkami. Moyat vloží najprv potlačené uhlie, železo a tekutú uhličitú kyselinu do ocelového valca; valec uzavrie a jeho obsah vystavený je účinku elektrickej obľučnej žiary, ktorú vovádza dvoma elektrodami. Železo sa ztopí a spojí sa s uhlím vo vode roztopeným; takáto uhličitá kyselina sa premení na plyn, ktorý v takomto stave na miešaniu roztopeného železa a uhľia veľký

tlak pôsobí. Pri schladení sa uhličitá hmota valúci a krištaluje sa v podobe čiastočne opravdových diamantov, čiastočne „v telesách diamantu veľmi blízko stojacích.“ Vylúčenie krištálov sa deje rozpustením železa v zriedenej uhličkej kyseline.

KU OBRÁZKU.

Sadzačské oddelenie v knihtačiarňi.

Na našom obrázku podávame vo vyobrazení sadzačské oddelenie knihtačiarne. V tomto oddelení zamestnaní sadzači dľa rukopisu v istú formu skladajú litery, ktoré sa nachodia poukladané v priehradkách asi 6 cm. hlbokých skriň. V takejto skriňi má každá litera z abecedy osobitnú priehradku, malé litery ležia k ruke sadzača bližšie, veľké sú uložené v horných priehradkách. Rozumie sa, že z každého druhu písmeny nachodí sa hojný počet a tak keď sadzač dostane rukopis, začne čítať slová a vyberajúc z priehradôk písmeny, ukladá ich do železka, zvaného i vinklom, ktorého boky sú rozťahnuté dľa toho, jak dlhé majú byť riadky. Keď je riadok plný, prípadne slovo sa i rozdelí a aby boly riadky rovnak dlhé, tak prípadne povstalé prázdne miesto v riadku vyplní tak, že pokladie viac výplnkov pomedzi slová, ktoré sú nižšie ako litery samé a tak ich v tlači nevidno. Keď je povedzme jedon článok vysádzaný to jest z písmen složený, potom sa sadzba šnôrou silno obviaže, potre barevným valcom, na to sa položí navlhčený papier, ktorý sa kefou poklepe na sadzbu a takto nadobudnutý obsah litier, to jest článku sa prečíta a chyby sa opraviva na pokraji, čo zase sadzač v sadzbe prevedie. Takto opravená sadzba sa poláme, to jest pokladie sa do rozmeranej veľkosti v podobe strán určenej dľa veľkosti knihy alebo časopisu, potom sa znova obtiahne, prečíta, opraví a vloží sa do tlačiarneho stroja, kde sa železnými perami tak stiahne, aby písmeny pri tlačení neodpadaly. Po vytlačení písmená sa opäť uložia zpät' do svojich priehradiek.

Veľkosť litier je rozličná. V dncskajších časiech lejú už i tak malé písmeny, že ich sotva možno čítať slobodným okom a od tohto stupňa zvyšuje sa veľkosť litier až po tie najväčšie, jaké vidavame najčastejšie na stenových plakátoch.

Chyby v tlači povstávajú obyčajne z toho, že sadzač následkom nezreteľného rukopisu a zlého porozkladania písmen, položí do železka nepravé litery a nebdie na zárezky, ktoré má každá litera preto, aby nebola čím hore tým dolu obrátená.

Budapešťianska bursa s úradným značením cien dňa 3. septembra

Obilie	Jakosť dla hekt.	Za 100 kilogr.		Cenné papiere	Peniaze	Tovar	Cenné papiere	Peniaze	Tovar
		od	do						
Pšenica banátska	77-81	—	—	Štátny dlh.			Prvá uhor. poisť. spol.	4153	—
" pešťianska	77-81	12.20	12.35	Uhorská zlatá renta 4%	122.50	123.00	Pešť. uh. kupec. b.	1503	—
" stolnobebradská	77-81	12.25	12.40	" korunová renta 4%	99.80	100.30	Pešť. prvá vlast. sporiteľňa	8175	—
Raž (alto)	70-72	8.55	8.65	Uhorské regálové úpisy 4 1/2%	100.75	101.50	Šalgó-tarjánska baňa na uhlie	633	—
Jačmeň na krm	60-62	6.50	6.80	" premiové úpisy	154.00	155.00	Záložné listy.		
" na pátku	62-64	7.10	7.80	Uhorská liscko-segedínska požička 4%	140.50	141.50	Uhorského pozem. úverkového ústavu 5%	—	—
" na várku	64-66	8.10	10.00	Uhorská žel. požička 4 1/2% v zl.	122.25	123.25	Uhorského úver. záložného ústavu 4 1/2%	100.00	—
Ovos	39-41	6.25	6.60	vyvážkové úpisy 4%	100.10	101.20	Uh. úver. ústavu s prémieou 4%	99.25	—
Kukurica	73	5.05	5.10	Spoločná požička v bež. peniazoch 4 1/2%	102.50	102.75	Peniaze.		
Proso	—	00.00	00.00	Žreby.			Cisársky dukát	5.65	—
Repica	—	12.20	13.00	Spolku „Jo sziv“	3.60	4.00	Dvadsat-frankovník	9.51	—
Dateľinové semá, luc.	—	—	—	Uhorského „Červeného križa“	8.00	8.50	Nemecká ríšska marka	58.65	—
Svínska masť pešťianska	—	58.00	58.50	Rakúskeho	20.00	20.50	Striebro	—	—
" vidiecka	—	—	—	Baziliká	6.50	7.00			

Knihtačiarne Viktora Hornyánszkeho v Budapešti.